

УДК 378.147.016:811.111

НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОГО АУДІЮВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ 0901 "СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО І ЛІСНИЦТВО"

Лашук Н. М.

Стаття висвітлює проблему організації навчання професійно спрямованого аудіювання англійською мовою студентів немовних спеціальностей. Розглядаються особливості використання подкастів та надаються приклади розроблених завдань до них. Підкреслюється, що використання інтернет-технології подкастинг надає можливість вільного доступу до великої кількості автентичних та навчально-автентичних матеріалів.

Ключові слова: професійно спрямоване аудіювання, подкасти, професійні автентичні матеріали.

В статье освещается проблема организации обучения профессионально ориентированного аудирования на английском языке студентов нелингвистических специальностей. Рассматриваются особенности использования подкастов и прилагаются примеры разработанных заданий к ним. Подчеркивается, что использование интернет-технологии подкастинг обеспечивает возможность свободного доступа к большому количеству аутентичных и учебно-аутентичных материалов.

Ключевые слова: профессионально ориентированное аудирование, подкасты, профессиональные аутентичные материалы.

The article is concerned with professionally-oriented approach to teaching students of non-linguistic specialties ESP listening comprehension. The article focuses on specific features of podcasting usage and examples of tasks are given. It is stressed that podcasting provides access to a number of authentic and educational authentic materials.

Key words: English for specific purposes listening comprehension, podcasting, professional authentic materials.

Головна проблема сучасної системи вищої професійної освіти – розвиток соціально активного, професійно компетентного спеціаліста. Для цього необхідно оволодіти основами професійного спілкування, що забезпечить комфортне включення в професійну діяльність. Таким чином, професійно орієнтоване спілкування набуває вагомого значення для студентів, особливо якщо це іншомовне спілкування. Спеціаліст зі знанням іноземної мови користується більшим попитом на ринку праці, крім того, не варто забувати про інтеграцію України у європейський освітній простір і можливість навчатися у вишах за кордоном, а також працювати в іншій країні під час канікул.

Пріоритетом програм стає підготовка висококваліфікованих фахівців, які вільно володіють іноземною мовою. Як зазначено у Програмі з англійської мови для професійного спілкування [8, с. 3], у кінці курсу студенти повинні досягти рівня мовної компетенції, що відповідає міжнародним загальноєвропейським стандартам рівня B2, – "Просунутий незалежний користувач", який дозволить розуміти іншомовний аудіотекст, представлений якнайближче до автентичного іншомовного мовлення у реальному житті.

Вишівська й післявишівська діяльність студентів пов'язана з необхідністю їх участі в конференціях, у тому числі й міжнародних; симпозіумах, проведенні круглих столів, обміном досвідом, де фахівець потребує розвинених мовленнєвих умінь та навичок. Найефективнішим засобом професійно спрямованого навчання може стати обґрунтована методика навчання аудіювання.

Вагомість проблеми навчання професійно спрямованого аудіювання студентів напряму підготовки 0901 "Сільське господарство і лісництво" та

недостатня розробленість методики використання подкасту в процесі розвитку вмій аудіювання обумовлюють актуальність цього дослідження.

Питання навчання аудіювання іноземною мовою розглядається в методичній літературі. Зокрема, С. Ю. Ніколаєва [5] у своїй праці описує методи, прийоми та систему вправ, які використовуються в навчанні аудіювання. М. І. Жинкін [3], І. О. Зимня [4] визначають психологічні характеристики цього виду мовленнєвої діяльності Н. І. Гез [6] виділяє принципи відбору текстів для навчання аудіювання. Проте переважна більшість наукових праць присвячені проблемі навчання аудіювання учнів загальноосвітніх шкіл. Питання щодо методики навчання професійно орієнтованого аудіювання майбутніх агрономів залишається невирішеним.

Метою нашої статті є розглянути організацію навчання професійно спрямованого аудіювання на основі подкастів майбутніх фахівців з агрономії та навести приклади розроблених завдань до подкастів професійного характеру.

Перш ніж ми проаналізуємо організацію навчання професійно спрямованого аудіювання, спочатку визначимо, що саме є аудіюванням. На думку Ніколаєвої, під аудіюванням мається на увазі процес сприйняття і розуміння мови на слух під час її породження [5, с. 117]. З точки зору психофізіології, аудіювання трактується як перцептивна розумова мнемічна діяльність. Перцептивна тому, що здійснюється сприйняття (перцепція); розумова – бо пов'язана з основними розумовими операціями: аналізом, синтезом, індукцією, дедукцією, порівнянням, абстрагуванням, конкретизацією; мнемічна – тому що відбувається виділення й засвоєння інформативних ознак мовних і мовленнєвих одиниць, реформування образу та впізнавання як результат зіставлення з еталоном, який зберігається в пам'яті [5, с. 117].

Знання лексики і граматики, що дозволяє правильно сприймати "друковану інформацію", тут інколи буває замало. У процесі аудіювання найважливішу роль відіграє мовна здогадка, що є осмисленим процесом, в основі якого – припущення, котре, у свою чергу, базується на словниковому запасі й чіткому розумінні граматичних особливостей мови, за допомогою якої інформація передається [4, с. 88–89]. З цього випливає, що під час навчання аудіювання англійською мовою студентів немовного вишу доцільно враховувати специфіку: а) внутрішньої структури цього виду мовленнєвої діяльності; б) майбутньої професійної діяльності студентів.

Отже, мета навчання професійно спрямованого аудіювання – формування умінь сприймання та розуміння висловлювання співрозмовника іноземною мовою в монологічній або діалогічній формі згідно з певною реальною професійною сферою чи ситуацією.

Відповідно до принципів комунікативного підходу до навчання, який передбачає моделювання в навчальному процесі ситуацій, адекватних реальній комунікативній діяльності, аудіювання може бути повним (детальним) із розумінням усіх деталей тексту, вибіркоким (селективним), коли слухача цікавлять окремі, конкретні деталі, і загальне розуміння тексту (глобальне), що передбачає розуміння основної теми, намірів автора, жанру й структури висловлювання [7].

Умовно аудіювання можна розділити на контактне та дистанційне. Контактне аудіювання виникає при безпосередньому спілкуванні. Дистанційне аудіювання пов'язане з прослухуванням і переглядом матеріалу без безпосереднього контакту з об'єктом говоріння [6, с. 230]. Ця відмінність важлива з погляду викладання, оскільки під час контактного спілкування невербальні сигнали (жести, міміка) полегшують перцепцію, а за дистанційного спілкування, наприклад, по телефону, відсутність таких сигналів перешкоджає сприйняттю мовлення на слух.

Із часом має відбутися поступовий перехід від роботи з навчальними текстами до подачі професійних автентичних матеріалів. Мається на увазі застосування в навчальному процесі таких матеріалів як текстів для аудіювання, що мають не тільки професійний характер, а й підготовлені носіями мови, професіоналами в галузі для інших фахівців, також носіїв мови. Прикладом подібних матеріалів можуть слугувати аудіозаписи фрагментів реальних публічних промов державних діячів, матеріали фахових іншомовних телепередач

і радіопрограм (BBC, Euro News, CNN), автентичні художні фільми іноземною мовою, бажано ті, які мають опцію "субтитри" (для можливості подальшої перевірки прослуханого) і в яких демонструється "зразкова" мова (з урахуванням фонетичних, граматичних і лексичних чинників). Проте слід зазначити, що знайти автентичні аудіотексти професійного спрямування для майбутніх агрономів дуже складно. Ми поділяємо позицію П. В. Сисоева [9], що поряд з необхідністю використання автентичних текстів необхідно в навчальному процесі розумно поєднувати їхнє використання і з не автентичними (начитаними не на Received Pronunciation – класичному варіанті англійської мови); оскільки, завітавши до Великобританії чи США, доводиться постійно чути й "інші" акценти: акценти носіїв мови й акценти іноземців. Тому для навчання професійно спрямованого аудіювання студентів спеціальності "Агрономія" напряму підготовки 0901 "Сільське господарство і лісництво" є доцільним використання інтернет-технології подкаст.

Передусім, слід розглянути та уточнити термін "подкасти". Термін "podcasting" утворився із поєднання англійських слів iPod – назви популярного плеєра компанії Apple та другої частини слова "broadcasting" (у перекладі на українську це "радіомовлення, передача"). Подкастинг – це спосіб публікації медіа-потоків (звукових mp3 або відеопередач) у всесвітній мережі Інтернет, при якому вони транслюються особливим чином (протокол RSS – Really Simple Syndication), що дозволяє усім користувачам Інтернету ознайомлюватися з ними та завантажувати їх. Подкастом називається або окремий файл, або регулярно оновлювана серія таких файлів, що публікуються за однією адресою в інтернеті [1, с. 1]. На відміну від просто аудіофайла у форматі MP3 користувач може сам підписатися на цікаві для нього подкасти та регулярно їх отримувати. У мережі Інтернет можна зустріти як автентичні подкасти, створені для носіїв мови (наприклад, новини BBC), так і навчально-автентичні подкасти, створені для навчальних цілей. Найбільш ефективний спосіб знайти необхідний подкаст – звернутись до директорії подкастів, обрати категорію та проглянути список подкастів, доступних до завантаження. Для тих, хто вивчає англійську мову, директорія подкастів знаходиться за адресою www.podomatic.com, www.bbc.co.uk.

Найпопулярніші джерела подкастів можна згрупувати наступним чином: подкасти загального характеру для формування навичок та умінь розуміння іншомовного мовлення на слух (e.g., <http://www.englishteacherjohn.com/podcast/>), www.esl-lab.com; плани занять, розроблені на основі подкастів з текстами, аудіофайлами та вже готовими вправами, які викладач може безпосередньо використовувати (e.g., <http://www.breakingnewsenglish.com/>); подкасти для вивчення, активізації та розширення лексичного запасу з прикладами вживання певної лексики у фразеологізмах (e.g., <http://englishteacherjohn.com/>); подкасти-жарти (e.g., <http://www.manythings.org/jokes/>); пісні з текстами для різної вікової аудиторії (e.g., <http://englishpodsong.blogspot.com/>); подкасти для формування та вдосконалення навичок вимови (e.g., <http://phoneticpodcast.com/>); оповідання, до яких інколи подані запитання на перевірку загального розуміння тексту (e.g., <http://www.englishthroughstories.com/>); подкасти професійного спрямування, що подаються з текстом й аудіофайлом без розроблених до них завдань (<http://learningenglish.voanews.com/>).

На наш погляд, основним завданням для викладача є необхідність продумати види діяльності та створити дидактичний матеріал для роботи з подкастом, оскільки без цього втрачається ефективність його застосування. Прикладом таких завдань можуть бути вправи на розуміння (множинний вибір, множинне зіставлення, вибір правильних / неправильних тверджень, вибір заголовків до прослуханого тексту із декількох запропонованих, вибір із запропонованих положень теми та ідеї тексту, заповнення пропусків, доповнення або завершення речень, розташування запропонованих речень у правильній послідовності), переклад окремих фраз із подкасту з англійської на рідну мову або навпаки; фонетичні вправи (тренування правильної вимови, парні слова, знаходження зайвого слова); тренувальні вправи (переказ, відповіді на запитання, рольові ігри); творчі вправи (створення власного подкасту за темою).

Наведемо приклади відібраного нами подкасту та розроблених до нього завдань для навчання професійно спрямованого аудіювання англійською мовою студентів напряму підготовки 0901 "Сільське господарство і лісництво".

LISTENING Many Farmers and Gardeners Turn Away From Tilling [2].

1. Read the title. Predict 5 vocabulary items the report will contain.

2. Make sure you know the following words:

Tilling – обробіток ґрунту; оранка
 conservation tillage – заходи із захисту ґрунту проти ерозії;
 антиерозійний обробіток ґрунту
 weeds – бур'яни
 release – випускати
 plowed soil – зораний, оброблений ґрунт
 shovel – лопата
 thatching rakes – граблі
 rotary tiller – ґрунтофреза

3. Listen to the first part and choose the correct answer:

The Conservation Technology Information Center says

- a) fifty percent of American cropland used conservation tillage at last report;
- b) forty percent of American cropland used conservation tillage at last report;
- c) five percent of American cropland used conservation tillage at last report.

ANSWER KEY: Task 3: b)

4. Listen for the second time and complete the sentences with the words below:

fertilizer	carbon dioxide	water
resistant	carbon	increase
erosion	release	protects
stores	oxidation	weeds
waste	break down	

A. Tilling can remove _____ and the _____ from last season's crops and help _____ old plant material into _____.

B. Tilling can _____ the risk of soil _____ by rain or wind.

C. Tilling also releases _____ from the soil into the atmosphere.

D. Tillage makes soil less _____ to being broken apart by raindrops than plowed soil.

E. No-till keeps _____ in the soil and avoids the _____ of heat-trapping gases from motorized equipment.

F. It also keeps _____ in the soil and _____ helpful organisms like earthworms.

G. No-till _____ more soil carbon, which helps the soil particles stick together.

H. The researchers found that when tilled soil particles come in contact with air, soil organic matter is lost through the process of _____.

ANSWER KEY: Task 4

A. weeds; waste; break down; fertilizer;

B. increase; erosion

C. carbon dioxide;

D. resistant;

E. carbon; release;

F. water; protects

G. stores;

H. oxidation.

5. Now listen to the second part and decide if the statements are true or false:

a) A one-time tillage may be used to correct a problem like aggressive weeds.

b) No-till means more intensive labor.

c) No-till means an end to preparing the ground for planting.

d) Hand tools like tilling forks, shovels and thatching rakes work well and cost less than a rotary tiller.

e) If the soil stays together in a ball, it is high time to till.

ANSWER KEY: Task 5 a T/ b F/ c F / d T / e F

6. Write one sentence stating what you learned from this report.
 7. Critical reaction: Whose interests does this report reflect?
 8. Indicate your interest in this article:

very boring	boring	useful	interesting	very interesting

9. Estimate your comprehension of the report:

0–20 %	20–40 %	40–60 %	60–80 %	80–100 %

10. Find other articles on this topic from the library or Internet. Explain one of these articles to your class.

11. Speaking & listening: Discuss the relevance and application of the article(s) to your studies.

12. Write a review of this topic based on the articles and your discussion. Work in pairs.

Висновки. Метою навчання професійно спрямованого аудіювання є розвиток і вдосконалення навичок та вмінь сприймати, прогнозувати, запам'ятовувати й усвідомлювати професійно цінну інформацію на слух. Методика навчання професійно спрямованого аудіювання включає навчально-методичні матеріали за професійним спрямуванням, стратегії, систему вправ тощо. Крім того, використання інтернет-технології подкастинг надає можливість вільного доступу до великої кількості автентичних матеріалів, тобто надає доступ до якісно нового процесу навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі та забезпечує високу мотивацію студентів. **Перспективними** є подальші дослідження з цієї теми та впровадження на практиці використання інтернет-технологій для формування компетенцій, які необхідні сучасним фахівцям у професійній діяльності.

Література

- Stanley G. Podcasting: Audio on the Internet comes of age [Електронний ресурс] / Graham Stanley. – Режим доступу: <http://tesl-ej.org/ej36/int.pdf>. – Назва з екрана.
- Watson J. Many Farmers and Gardeners Turn Away From Tilling [Електронний ресурс] / Jerilyn Watson. – Режим доступу: <http://learningenglish.voanews.com/content/many-farmers-and-gardeners-turn-away-from-tilling-103887019/112101.html>. – Назва з екрана.
- Жинкин Н. И. Речь как проводник информации / Н. И. Жинкин. – М. : Наука, 1982. – 159 с.
- Зимняя И. А. Психология обучения иностранному языку в школе / И. А. Зимняя. – М. : Просвещение, 1991. – 222 с.
- Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – Вид. 2-ге, випр. і перероб.– К. : Ленвіт, 2002. – 238 с.
- Методика обучения иностранным языкам в средней школе : учебник / Н. И. Гез, М. В. Ляховицкий, А. А. Миролубов и др. – М. : Высш. школа, 1982. – 373 с.
- Новоградська-Морська Н. А. Навчання майбутніх економістів аудіювання англomовної професійно спрямованої телевізійної інформації / Н. А. Новоградська-Морська // Іноземні мови. – 2005. – № 2. – С. 38–42.
- Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок та ін. – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
- Сысоев П. В. Спорные вопросы коммуникативного контроля умений учащихся воспринимать речь на слух / П. В. Сысоев // Иностранные языки в школе. – 2008. – № 1. – С. 8–15; № 2. – С. 16–21.